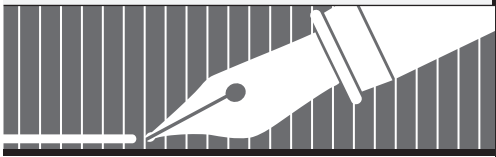

Redakcijos skiltis

Iškovota privilegija - vėl regėti prisikėlusius išpampėlius

Istorijos ratas braškėdamas sukasi. Ir kartais sugrįžta į tašką A. Nors visi, sukdami ratą, tikėjosi taško B.

Prieš 26-27 metus nebuvo nė vieno tautinio mitingo, kur žmonės nebūtų skandavę: „Šalin privilegijas!“ Tas šūkis buvo toks pats dažnas, kaip ir „Lietuva bus laisva!“. Tad žmonės vienijo ne tik siekis turėti nepriklausomą valstybę. Vienijo ir siekis, kad prieš akis nešmėzuotų partsekretoriai, aptekę automobilių paskyromis ir tuomet deficitiniais žirneliais, servelatais. Kad urmo bazių direktoriai ir „bufetavos“ nekiurksotų spektaklių premjerose pačiose garbingiausiose vietose. Nes suteikė didžią malonę. Davė teatro kasininkei indelį tirpios kavos. Ar parūpino jos vaikui „dublionkę“. Žmonės jautė ne tik politinę, bet ir socialinę neteisybę. Ir ta socialinė neteisybė, būtent šis parakas, užtaisas, veikė lygiai taip pat, kaip užslėptas Molotovo-Ribentropo pakto protokolas. Gal net labiau. Gal net pikčiau. Nes prie kiekvieno individo arčiau. Savo valstybėje ketinome gyventi KI-TAIP. Tik su viena visiems vienoda privilegija. Būti laisvu žmogumi.

Ir dabar tas žmogus laisvas. Santykiškai. Turi judėjimo laisvę. Turi vidinio pamintijimo laisvę, kad privilegijos niekur nedingo. Veltui plyšauta, stengtasi. Kas važinėja geriausiomis mašinomis? Privilegijuotieji valdininkai! Kieno didžiausios algos? Valdžios! O kieno dar didesnės algos? Lietuvoje įsikūrusių europinių institucijų klerkų! Kai kurių algos didesnės nei prezidentės. O mūsų ministrai, jei palyginsime, kiek Briuselyje uždirba vienas mūsų eurokomisaras, yra pliki kaip tilvikai. Aiman, net be žirnelių skardinės.

► Kas važinėja geriausiomis mašinomis? Valdininkai! Kieno didžiausios algos? Valdžios!

Privilegijos sugrįžo. Su dar didesne arogancija. Labiau begėdiškos. Nes visiškai atviros. Be jokių specialių sandėliukų. Briuselis mūsų klapčiukus šelpia visiškai atvirai. Tiksliau - atvirai perka. Nes kuo riebesnis kaulas, tuo žmogeliai labiau vizgina uodegas. O Lietuvoje - labiau susireikškina. Toks europinis specialistas, per mėnesį gaunantis 10 tūkst. eurų algą, faktiškai iš Lietuvos jau iškritęs. Įkritis į Briuselį. Tad visai neaišku, ką gali nuveikti toks fiziškai tik Lietuvoje paliktas kūnas. Juk toks kūnas jau visiškai nesuvokia vietinių realijų. Prie jų nepritaikytas. Tai svetimkūnis, šmėžuojantis prieš piliečių akis. Lojantis apie vieningą Europą, bet nieko neišmanantis apie Lietuvą. Apie tą. Tikėjusią, kad išnyks privilegijuotieji. Ir dabar žiūri į juos, vėl prisikėlusius, kaip į tragikomišką valstybės grimasą. Kai koks nors gerai apmokamas švarčiukas ir laibas kakliukas, priveržtas kaklaryšiu, uoliai moko lietuvius gyventi. Nors pats, jei ES nemokėtų už postringavimus, nemokėtų pataisyti net dūmtraukio. Isterija prasidėtų. Jautriai apsižiumbtų.

Kai kurie žmonės nemoka egzistuoti savaime. Būtinai užims prie didesnio prilipusio vantos lapo poziciją! Tad jei ES subyrėtų kaip persenęs banginis, privilegijuotuosius ištiktų egzistencinis šokas. Didesnis nei partsekretoriaus žmonos. Negavusios žirnelių. O lietuvius, reginčius privilegijuotuosius, jau kasdien ištinka egzistenciniai šokai. Grėsmingi. Niūrūs.

► | 2016-UOSIUS ĮŽENGUS

AR KADA NORS GYVENSIME GERIAU?

Tomas BAKUČIONIS
Teisininkas, „Redkolegijos“ svečias

Kadaise, giliu sovietmečiu, buvo populiarios ištisos politinių ir pusiau politinių anekdotų serijos - tikroji liaudies kūryba. Kalbėta, kad juos kurdavo paprastai žydų kilmės Maskvos inteligentai ir tai buvo bene vienintelis mažiausiai pavojingas būdas išlikti dvasinėje rezistencijoje prieš nežmonišką ir idiotišką sovietinę sistemą. Buvo populiarī tokia serija, kurios kiekvienas anekdotas prasidėdavo: „Armėnijos radijo klausiamo...“ Kodėl būtent Armėnijos, gal istorikai žinotų? Tad ir paklausė kartą Armėnijos radijo tuometinė liaudis keleto fundamentalių dalykų: „Kada gyvensime geriau ir ar bus trečiasis pasaulinis karas?“ Į tai Armėnijos radijas atsakė - geriau mes jau gyvenome, trečiojo pasaulinio karo nebus, tačiau mes jau gyvename pokariniu laikotarpiu.

Kaip keista, kad tas paikas sovietmečio anekdotas tapo aktualus šiandieninei Europai ir galbūt visai Vakarų civilizacijai, kuri vis troško gyventi geriau. Europa 2015-aisiais susidūrė su tokiais iššūkiais, kurie kai kuriems Europos lyderiams, net ir grojantiems pirmaisiais smuikais, pasirodė sunkiai įkandami, nes nesuvokiamos, o gal ir nenorimos suvokti jų tikrosios priežastys, o lyderiai negana to, kad pradėjo kovoti tik su pasekmėmis, tai dar ir kaitaliojo savo poziciją priklausomai nuo įvykių tėkmės. Šia prasme esminiai vektoriai yra pabėgėlių krizė ir santykiai su Rusija. Šioje linijoje savaip įsiterpia ir „Islamo valstybės“ klausimas. Vakarų Europos lyderiai nesuprato, o gal apsimeta, kad nesupranta, esminio dalyko - sulig vadinamąją pabėgėlių krizę prasidėjo musulmoniškos civilizacijos ir Rusijos tandemo karas prieš Europą. Dabar jau visiškai aišku, kad iš pabėgėlių krizės daugiausiai naudos turi Rusijos valdžia. Kita vertus, ilgalaikė Rusijos politika Artimuosiuose Rytuose, t.y. Bašaro al-Asado režimo palaikymas kovoje su Sirijos opozicija, dviprasmiški veiksmai kare su Islamo valstybe byloja apie tai, kad Kremlius galėjo pabėgėlių krizę ir suplanuoti, savo veiksmais paveikdamas šimtų tūkstančių žmonių iš karo zonos pajudėjimą Europos link. Tokių įvykių akivaizdoje Vakarų Europos lyderiai pamiršo, kad Vladimiras Putinas, sulaužydamas Budapešto memorandumą, aneksavo Krymą, kad Rusija ir toliau remia bei kursto Ukrainos rytuose veikiančius se-

paratistus. Matyt, tokiu užmaršumu visus perspjovė Europos Komisijos pirmininkas Žanas Klodas Junkeris (Jean-Claude Juncker). Ne ką nuosekliau pasirodė ir Vokietijos kanclerė Angela Merkel. Apskritai vertinant Vokietijos poziciją tiek pabėgėlių, tiek darbo jėgos vidinės (ES ribose) migracijos klausimais, man kyla didelių abejonių dėl šios valstybės lyderių sąžiningumo ir moralės. Kai 2004 metais Lietuva tapo ES nare, 80 milijonų krikščioniška Vokietija nuo 3 milijonų krikščioniškos Lietuvos atsivėrė vadinamojo pereinamojo laikotarpio siena darbo jėgos migracijai. Tačiau kai į Europą plūstelėjo migrantai iš musulmonišku kraštų, tarp kurių didelė dalis buvo ne karo pabėgėliai, o ekonominiai migrantai, neatmetant ir užsimaskavusių teroristų, Vokietijos kanclerė visiems jiems motiniškai tarė „Willkommen!“ Kai Naujųjų metų naktį Vokietijos miestą Kelną sudrebino seksualinio smurto ir patyčių protrūkis iš musulmonišku emi-

kalbės, kad pabėgėlių nepriimsime, o pasivažinėję į Briuselį atgal parvėš jau pabėgėlių kvotas. Yra dar ir tokia Lietuvos dalis, kuri rausiasi šiukšlių konteineriuose, skandinas pigiame alkoholyje ar tiesiog pasitraukia iš gyvenimo. Pirmųjų išrinktųjų ši grupė buvo ekvilibristiškai įvardyta - „priklausantys socialinės rizikos grupei“. Pirmieji išrinktieji manydami, kad dar ne visi gyvasties syvai iš šios valstybės ir Tautos išsunkti, sugalvojo dar vieną sąvokų ekvilibristiką - naujasis socialinis modelis. Mat pirmiesiems prichvatizacijos proceso buvo negana. Reikia dar papildomų resursų. Vergovės laikais neišsemiami resursai buvo nemo-kama vergų darbo jėga. Dabar Pirmieji sugalvojo kažką panašaus padaryti su naujuoju socialiniu modeliu ir su imigracijos politika.

2015-ieji buvo labai turtingi įvairaus rango ir poveikio įvykių. Pats pirmasis - euro įvedimas Lietuvoje. Prieš pat 2015-ųjų Kalėdas premjeras Algirdas Butke-

Urmanto Sidarevičiaus nuotr.

► **ISTORIJA. Atsimenate patenkintus veidelius, kai pirmomis 2015-ųjų minutėmis už mūsų finansus atsakingi valstybės veikėjai prieš televizijos kameras it paaugliai džiaugėsi išsitraukę iš bankomatų po 10 eurų nominalo banknotus?**

grantų pusės prieš šimtus moterų, vokiečių policija iš esmės nepadarė nieko, kad tai užkardytų. Tačiau kai toks Vokietijos valdžios neveiklumas papiktino vokiečius, Vokietijos policija nepatenkintų vokiečių demonstracijas ėmė malšinti vandens patrankomis. Ką čia bepridursi, tačiau Europos politikų kalbomis apie bendražmogiškąsias Europos vertybes darosi vis sunkiau patikėti. Matyt, šio Europos politikų demagogijos „meno“ sėkmingai mokosi ir Lietuvos politinis elitas.

Kodėl galima manyti, kad geriau jau gyvenome? Todėl, kad mūsų tėvams ir seneliams bent buvo aišku, kur savi, o kur priešai. Dabar gi visiškai neaišku ir dėl to yra baisu. Ar suvokiame, kad tas (jau buvęs?) geras gyvenimas Europoje yra toks trapus kaip Mingų dinastijos laikų porceliano vaza, nes dabar tie savi, net ir Tautos išrinktieji, gali išduoti per vieną naktį. Išvakarėse

vičius pareiškė, kad po euro įvedimo pusės prekių kainos sumažėjo, pusės - padidėjo. Anot jo, Lietuvai jau beveik metus būnant euro zonos nare, euro naudą pajuto tiek gyventojai, tiek verslas. Jei prieš 2014-ųjų Kalėdas eglutė kainavo 25-30 litus, o po euro įvedimo - apie 20 eurų, tai arba p. Vasiliauskas keitimo kursą supainiojo, arba premjeras šiek tiek pamelavo. Deja, kalėdinės eglutės - toli gražu ne vienintelės prekės, kurių kainos per metus taip drastiškai pakilo. Iki euro įvedimo tik nedidelė dalis lietuvių važiuodavo į kaimyninę Lenkiją nusipirkti maisto, drabužių, o po euro įvedimo tokių Lenkijos link tiesiog eilės nusitęsė, ir kaip nenusitęs, kai dabar kai kurių maisto produktų ir net vaistų kainos Lenkijoje mažesnės nuo trečdaliai iki keleto kartų. Tačiau esminiu dalyku premjeras „nepasigyrė“: kad darbo užmokestis, socialinės išmokos ir pensijos tiek nekilo kiek kainos. Tad kyla

rimtas klausimas, ar bus atlikti išsamūs ir objektyvūs ekonominiai ir socialiniai tyrimai apie Lietuvos ūkio, atskirų ūkio sektorių, rinkos kainų dinamiką, o svarbiausia - šių veiksmų koreliaciją su socialine sritimi po euro įvedimo?

Jau metai veikia ir SGD terminalas, bet visiškai akivaizdu, kad šis projektas visų pirma - politinis, deja, prasilenkiantis su ekonomine logika. Ir kaip čia neprisimins, kad a.a. Bronislovas Lubys siūlė dujų terminalą statyti gerokai mažesnę (realiai atitinkantį Lietuvos poreikius), o svarbiausia - pigesnę. Sakytum, jau tada, prieš penketą metų. B.Lubys numatė, kad keičiantis technologijoms dujų poreikis neišvengiamai mažės. Paskutiniame interviu, kuris nuskambėjo tarsi jo testamentas Lietuvai, 2011 metų spalio mėnesį B.Lubys užsiminė apie atsinaujinančių išteklių energetiką. Bet tada, pirmąją Dalios Grybauskaitės kadenciją, patarėjai Daukanto aikštėje „kovojo“ su oligarchais, tad B.Lubys, matyt, buvo nepalanki persona to laikotarpio kovoms. Bet ir ne tai esminis dalykas. Esmė dar ir ta, kad jei naujos Visagino atominės elektrinės statybos atveju valdžia bent formaliai atsisakė Tautos nuomonės, tai papildomas terminalo išlaidas (tas, kurios kilo iš ekonominio avantiūrizmo) valdžia užkrovė ant dujų vartotojų, net nemanydama atsklausti Tautos nuomonės, o tai jau prasilenkia ir su morale.

Bet apie ką aš čia? Juk tik prieš keletą metų minėtas p. Vitasis Vasiliauskas pareiškė, kad etika, moralė - ne šio pasaulio dimensijos. Iš tiesų, moralės sąvoka šiandieninėje politikoje (ir versle) buvo pakeista racionalumu ir pelno siekiu, taip, kaip politikoje idėjų konkurenciją pakeitė rinkimų kampanijos pinigų kiekis, o ideologinius principus - viešųjų ryšių instrumentarijus. Štai 2015-ųjų Vilniaus savivaldos rinkimuose Remigijaus Šimašiaus vedami liberalai apsiribojo iš esmės vienu vieninteliu šūkiu - „Viskas bus gerai“, bet svarbiausia tai, kad prie šio šūkio pridėjo kone solidžiausią iš visų partijų rinkimų kampanijos biudžetą, rezultatą žinome. Tačiau bėda ta, kad politika ir politikai, teisė ir teisėsaugininkai be moralės vertybių iš pagrindų griauja tai, ką Vakarų civilizacija statė daugel amžių - demokratinę valstybę. Ir baikim vieną kartą tuos tuščius paistalus su epitetais „šiūolaikinė“ arba „nebrandi“! Demokratija tiesiog yra arba jos nėra. Demokratinė santvarka yra sukuriamas visos Tautos sąmoningomis pastangomis arba ji prarandama, paprastai dėl per dideles galias įgavusios vienos socialinės ar politinės grupuotės veikimo. Jei 2014-aisiais Konstitucinis Teismas suvaržė pagrindinį tiesioginės demokratijos institutą - referendumo teisę (o pati tikriausia demokratija yra būtent tiesioginė, o ne atstovaujamoji), tai Tauta Lietuvoje praranda savo suverenias galias, vadinasi, demokratija mūsų valstybėje nyksta.